

www.krasp.org.pl

Nowelizacja, strategia i co dalej? Prace Centrum Analiz i Dialogu FRP

Jerzy Woźnicki

Przewodniczący KOiL KRASP, Prezes FRP

1. Wprowadzenie
2. Pozycja ustrojowa uczelni niepublicznych w Polsce. Rola założyciela i rektora - uwagi
3. Prace nad nowelizacją ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* w Parlamencie i nad strategią w MNiSW
4. Co dalej? Wyzwania na poziomie systemowym. Czego się spodziewamy?
5. Co dalej? Wyzwania na poziomie instytucjonalnym.
6. Prace Centrum Analiz i Dialogu Fundacji Rektorów Polskich.
7. Uwaga końcowa

X Zgromadzenie Plenarne KRZaSP, Wągrowiec, 8 kwietnia 2011 r.

www.krasp.org.pl

I. Wprowadzenie

Zasadnicze wyzwanie dla uczelni niepublicznych oraz niektórych wydziałów części uczelni publicznych brzmi:

PRZETRWAĆ!

www.krasp.org.pl

I. Wprowadzenie

Źródła głównych zagrożeń:

- ❑ Uwarunkowania demograficzne do 2025 r.
- ❑ Kryzys finansowy w świecie i deficyt budżetowy w kraju
- ❑ Negatywne zjawiska na rynku pracy dotyczące absolwentów szkół wyższych
- ❑ Sytuacja międzynarodowa w Europie i w świecie

www.krasp.org.pl

I. Wprowadzenie

Źródła nowej nadziei

- ❑ Perspektywa wzrostu znaczenia edukacji w polityce państwa (artykuł D. Tuska w G.W. i zapowiedzi wzrostu nakładów na naukę)
- ❑ Nowelizacja ustaw i nowe strategie rządowe do 2020 r.:
 - rozwoju kapitału ludzkiego
 - rozwoju szkolnictwa wyższego
- ❑ Coraz lepsze zrozumienie idei konwergencji sektorów w szkolnictwie wyższym, ale ...

www.krasp.org.pl

I. Wprowadzenie

- System szkolnictwa wyższego w Polsce wymaga nowej inspiracji:
 - wyższej jakości instytucji, a w tym uczelni akademickich i zawodowych, publicznych i niepublicznych, uczelni odróżniających się od innych (innych niż inne)
 - zróżnicowania instytucjonalnego jako wartości kreującej system, w warunkach zapewniania właściwych reguł konkurencji w ramach konwergencji sektorów publicznego i niepublicznego w szkolnictwie wyższym

www.krasp.org.pl

I. Wprowadzenie

Kontekst działania szkół wyższych – kont.

- ❑ Ambitne uczelnie stają się coraz bardziej międzynarodowe, mając świadomość swego działania w ramach EHEA i ERA i w otoczeniu globalnym
- ❑ Coraz ważniejsze staje się kształcenie o profilu zawodowym (bardziej praktyczne) zorientowane na lokalny rynek pracy i na efekty kształcenia
- ❑ W szkolnictwie wyższym weszliśmy w dekadę nauki i innowacyjności oraz większego wkładu uczelni w rozwój na poziomie społeczności lokalnych. Określa to wymogi nowej służebności uczelni w XXI wieku
- ❑ Rośnie rola strategii, zarówno na poziomie ogólnokrajowym jak i instytucjonalnym, jako narzędzi generowania wartości w świecie narastających wyzwań i wymogów coraz większej kreatywności i otwartości na zmiany na rzecz wzbogacania misji i podnoszenia jakości w szkolnictwie wyższym

www.krasp.org.pl

2. Pozycja ustrojowa uczelni niepublicznych w Polsce. Rola założyciela i rektora - uwagi

- ❑ Szkoły wyższe, publiczne i niepubliczne, na gruncie prawa administracyjnego są w takim samym stopniu zakładami administracyjnymi, wykonującymi zadania publiczne (np. kształcenie)
- ❑ Uczelnia (każda!) ma obowiązki jako zakład administracyjny i nie wynikają one z umowy o czesne, ale przede wszystkim z tożsamości uczelni
- ❑ Pobieranie opłat za studia lub ich nie pobieranie, nie wpływa na tożsamość uczelni – ważne jest jedynie samo świadczenie i jego charakter (misja), który jest wspólny dla obu rodzajów uczelni (sposób finansowania nie ma tu znaczenia)
- ❑ Misja ustawowa (zadania) uczelni publicznych i niepublicznych jest identyczna
- ❑ Stosunek cywilno-prawny w uczelni na gruncie ustawy jest drugorzędny i dotyczy jedynie warunków wnoszenia opłat za studia – nie ma tu odrębności ustrojowej pomiędzy uczelniami publicznymi i niepublicznymi

www.krasp.org.pl

2. Pozycja ustrojowa uczelni niepublicznych w Polsce. Rola założyciela i rektora - uwagi

- ❑ student jest poddany tzw. władztwu zakładowemu uczelni w zakresie określonym w statucie i regulaminie studiów
- ❑ taki stosunek władztwa (zakładowego) występuje zarówno w uczelniach publicznych, jak i niepublicznych; **oznacza to, że** decyzje podejmowane w uczelni dotyczące studenta są – bez względu na status uczelni – decyzjami administracyjnymi
- ❑ w uczelni – publicznej i niepublicznej – obowiązuje „stosunek sprawnego działania”, a nie „stosunek skutku” (zasada najwyższej staranności a nie zobowiązanie do osiągnięcia konkretnego efektu, choć uczelnie będą zobowiązane do zaplanowania efektów kształcenia - KRK)

www.krasp.org.pl

2. Pozycja ustrojowa uczelni niepublicznych w Polsce. Rola założyciela i rektora - uwagi

- ❑ założyciel uczelni niepublicznej – osoba prawna lub fizyczna – to podmiot odrębny od samej uczelni
- ❑ założyciel uczelni niepublicznej nie jest jej właścicielem (!) a zasoby materialne uczelni niepublicznej nie należą do założyciela – ich właścicielem jest sama uczelnia
- ❑ założyciel uczelni, z tytułu swoich funkcji i uprawnień założycielskich nie czerpie korzyści materialnych – nie oznacza to, że nie może otrzymywać wynagrodzenia z innego tytułu, np. z tytułu pełnienia innych funkcji lub realizacji innych zadań

www.krasp.org.pl

2. Pozycja ustrojowa uczelni niepublicznych w Polsce. Rola założyciela i rektora - uwagi

- ❑ założyciele uczelni niepublicznych, które osiągają sukces, często wypełniają funkcje służebne wobec swoich uczelni, np. angażując własne zasoby na rzecz uczelni lub wspierając wobec banków własną wiarygodnością i pozycją, zdolnością kredytową itp... potrzeby pożyczkowe uczelni w procesie jej rozwoju – zachowania przeciwne (założyciel traktuje uczelnię jako instytucję służebną wobec siebie) w dłuższej perspektywie prowadzą do klęski uczelni
- ❑ uczelni nie można odmówić przymiotu strony w przypadku, gdy pomiędzy ministrem i założycielem powstaje relacja prawna, która dotyczy szkoły; uczelnia jest wówczas reprezentowana przez swoje organy, do których nie należy założyciel
- ❑ w świetle prawa rektor uczelni niepublicznej nie może zostać zmarginalizowany, ma on jako organ ustawowe kompetencje których nie może ograniczać statut – w szczególności nie mogą one być przenoszone na założyciela lub kanclerza

czytaj więcej: Jerzy Woźnicki „Uczelnie akademickie jako instytucje życia publicznego”, Fundacja Rektorów Polskich, Warszawa 2007, s. 220 i inne

www.krasp.org.pl

2. Pozycja ustrojowa uczelni niepublicznych w Polsce – nowe zadania rektora

Wybrane regulacje znowelizowanej ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* obowiązującej od 1.10.2011 r.

- ❑ „Rektor opracowuje i realizuje strategię rozwoju uczelni, uchwalaną przez organ kolegialny uczelni wskazany w statucie. Uchwała może określić środki na wdrażanie tej strategii, w tym pochodzące z funduszu rozwoju uczelni” (art. 66, ust. 1a).
- ❑ „Uczelnia prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na podstawie planu rzeczowo-finansowego, zatwierdzanego w uczelni publicznej przez senat, a w uczelni niepublicznej przez organ kolegialny wskazany w statucie uczelni, zgodnie z przepisami o finansach publicznych. (Art. 100, ust. 2)

www.krasp.org.pl

2. Pozycja ustrojowa uczelni niepublicznych w Polsce – nowe zadania rektora

Wybrane regulacje znowelizowanej ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* obowiązującej od 1.10.2011 r. mające znaczenie dla Rady Powierniczej:

- ❑ „Plan rzeczowo-finansowy w terminie czternastu dni od jego uchwalenia:
 - 1) uczelnia publiczna przekazuje ministrowi, który sprawuje nad nią nadzór oraz ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych;
 - 2) uczelnia niepubliczna przekazuje ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego.” (art. 100, ust. 3)

- ❑ Rektor uczelni przedstawia w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku sprawozdawczym, ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego sprawozdanie z wykonania planu rzeczowo-finansowego (Art. 35 ust. 2)

www.krasp.org.pl

3. Prace nad nowelizacją ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* w Parlamencie i nad strategią w MNiSW

Nowelizacja

- ❑ faza powstawania projektu
- ❑ poprawa klimatu (wyjaśnienie niektórych wątpliwości i pozytywne zmiany w projekcie w trakcie prac sejmowych (przykłady ...))
- ❑ konieczność dalszych działań o charakterze legislacyjnym – *follow up* prac w Komisji Sejmowej
- ❑ oczekiwanie na wdrażanie ustawy – akty wykonawcze i działania w uczelniach

Strategia

- ❑ projekt środowiskowy – bazowy w pracach Forum Ekspertów MNiSW
- ❑ dobry klimat prac pod przewodnictwem Min. Z. Marciniaka
- ❑ w ogólności pozytywne wyniki etapu prac merytorycznych
- ❑ oczekiwanie na zamknięcie prac nad projektem rządowym

www.krasp.org.pl

4. Co dalej? Wyzwania na poziomie systemowym. Działania których się mamy prawo spodziewać w nowej kadencji Parlamentu?

- ❑ wdrażanie znowelizowanych ustaw
- ❑ operacjonalizacja strategii rozwoju szkolnictwa wyższego 2010-20, przyjętej przez rząd w 2011 r. (?)
- ❑ kolejne kroki legislacyjne w ramach realizacji planu strategicznego do 2020 roku, a w tym:
 - ❑ określenie wymiaru, celów i reguł perspektywy finansowej (budżet kilkuletni zadaniowy i środki unijne nowej agendy)
 - ❑ konkretyzacja zasady konwergencji sektorów
 - ❑ tworzenie lepszych warunków do poprawy pozycji międzynarodowej szkolnictwa wyższego
 - ❑ prace analityczne i projektowe oraz debata na temat systemu kredytowego dla studentów, w powiązaniu z zasadą współpłatności powszechnej w szkolnictwie wyższym

www.krasp.org.pl

5. Co dalej? Wyzwania na poziomie instytucjonalnym.

STRATEGIA UCZELNIANA

– nowe narzędzie o dużym znaczeniu dla zarządzania uczelnią:

- ❑ odnalezienie pierwiastków konstruktywnych we wdrażaniu w uczelni znowelizowanej ustawy
- ❑ wskazanie nowych elementów służebności własnej uczelni
- ❑ znalezienie nowego partnerstwa w poszukiwaniu nowych wartości i nowej jakości własnej wzbogaconej/ zróżnicowanej oferty
- ❑ zwrot w kierunku umiejętności praktycznych i wymagań lokalnego rynku pracy

www.krasp.org.pl

5. Co dalej? Wyzwania na poziomie instytucjonalnym.

- ❑ Zarządzanie strategiczne to proces profesjonalny, dotyczący m.in. działań rektora, ale nie ograniczający się do jego osoby. Fundacja Rektorów Polskich realizuje *Program stałych przedsięwzięć w systemie doskonalenia kadr kierowniczych szkolnictwa wyższego*, organizując odpłatne *Szkoły Zarządzania Strategicznego i Seminaria szkoleniowo-dyskusyjne* dla zainteresowanych uczelni członkowskich KRASP i KRePSZ .
- ❑ W nadchodzących latach, w ramach działalności szkoleniowej i jako konsultant, na podstawie umów dwustronnych, FRP jest gotowa pomagać uczelniom partnerskim w opracowywaniu i wdrażaniu strategii instytucjonalnych wymaganych przez prawo.

www.krasp.org.pl

6. Prace Centrum Analiz i Dialogu Fundacji Rektorów Polskich

Geneza powstania Centrum:

- ❑ FRP wyszła z inicjatywą utworzenia centrum dialogu w szkolnictwie wyższym. KRZaSP poparł tę inicjatywę, co znalazło swój wyraz w umowie FRP-KRZaSP o partnerstwie (styczeń 2009r.)
- ❑ KRASP i PZPPE Lewiatan w liście intencyjnym (maj 2010 r.) wskazały, że dla stworzenia właściwych warunków do podejmowania wspólnych działań właściwe będzie ustanowienie przez Fundację Rektorów Polskich „Centrum dialogu międzysektorowego w szkolnictwie wyższym”.
- ❑ Rada Fundacji Rektorów Polskich na posiedzeniu w dniu 20 września 2010 r. podjęła uchwałę w sprawie utworzenia w Fundacji wydzielonej struktury poświęconej opracowywaniu analiz, ekspertyz i prowadzeniu dialogu w szkolnictwie wyższym.
- ❑ Ostatecznie Zarząd FRP zdecydował o ustanowieniu Centrum Analiz i Dialogu (CAD) FRP. Kierowanie pracami Centrum powierzono Zespołowi Koordynacyjnemu.

www.krasp.org.pl

6. Prace Centrum Analiz i Dialogu Fundacji Rektorów Polskich

❑ Skład Zespołu Koordynacyjnego:

- prof. Ludmiła Dziewięcka-Bokun - (przedstawicielka KRZaSP; Rektor Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Służb Publicznych „ASESOR” we Wrocławiu)
- prof. Tadeusz Pomianek - (przedstawiciel PZPPE; Rektor Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie)
- prof. Jerzy Wilkin - (przedstawiciel KRASP; Kierownik Katedry Ekonomii Politycznej Uniwersytetu Warszawskiego)

Sekretarzem Zespołu Koordynacyjnego jest dr Andrzej Rozmus (Kierownik Samodzielnego Zakładu Badań nad Szkolnictwem Wyższym Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie)

- ❑ Inauguracyjne posiedzenie Zespołu Koordynacyjnego odbyło się w dniu 1 grudnia 2010 w siedzibie FRP z udziałem Przewodniczących KRASP i KRZaSP oraz Prezesa FRP.

www.krasp.org.pl

6. Prace Centrum Analiz i Dialogu Fundacji Rektorów Polskich

Przyjęte zasady działania:

- ❑ Celem działania CAD jest m.in. poszukiwanie nowych rozwiązań dla sektorów publicznego i niepublicznego w szkolnictwie wyższym.
- ❑ Rozwiązania te mogą doprowadzić do stopniowego wyrównywania reguł konkurencji uczelni z obu sektorów i w rezultacie poprawiać jakość kształcenia.
- ❑ Taki kierunek działania został wskazany w projekcie środowiskowym Strategii rozwoju szkolnictwa wyższego:2010-20.
- ❑ CAD za pośrednictwem FRP przedstawia wyniki swoich prac organom KRASP i KRZaSP

www.krasp.org.pl

6. Prace Centrum Analiz i Dialogu Fundacji Rektorów Polskich

Pierwsze dokonania:

- ❑ Konferencja w dniu 7 kwietnia br. pn. **Konwergencja sektora publicznego i niepublicznego w szkolnictwie wyższym – wybrane zagadnienia dotyczące finansowania uczelni**, zorganizowana wspólnie przez FRP i Akademię L. Koźmińskiego.
- ❑ Problematyka Konferencji wynikała z wniosków z prac nad nowelizacją ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*.

Główne cele tej Konferencji obejmowały:

- ❑ Ocenę stanu prawnego z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z prawa krajowego i UE oraz analiza celowości i możliwości wprowadzenia zmian dotyczących finansowania uczelni w odniesieniu do wybranych zagadnień objętych dyskusją panelową na podstawie dorobku ekspertów FRP
- ❑ Przedstawienie propozycji zmian odpowiednich przepisów

www.krasp.org.pl

6. Prace Centrum Analiz i Dialogu Fundacji Rektorów Polskich

Pierwsze ekspertyz Centrum Analiz i Dialogu FRP:

- Prof. dr hab. Jan Barcz (ALK): Selektywne przysporzenie korzyści polskim szkołom wyższym (w zakresie w jakim zostaną uznane za przedsiębiorstwa) jako zakłócenie konkurencji i wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi w świetle dotychczasowego orzecznictwa sądów UE oraz decyzji KE.
- Mgr Michał Bernat (Kancelaria Wardyński i wspólnicy): Usługi (edukacyjne) szkół wyższych w świetle pojęcia "usług świadczone za wynagrodzeniem" w rozumieniu art. 56 TFUE (u uwzględnieniu zasady świadczenia usług edukacyjnych przez polskie szkoły wyższe w świetle unijnego *acquis*).
- Dr Artur Chelstowski (UW): Funkcjonowanie uniwersytetu a realizacja ustaw o finansach publicznych i zamówieniach publicznych - główne problemy i propozycje rozwiązań.

www.krasp.org.pl

6. Prace Centrum Analiz i Dialogu Fundacji Rektorów Polskich

- Prof. dr hab. Sławomir Dudzik (UJ): Szkoła wyższa jako przedsiębiorstwo w świetle wspólnych reguł konkurencji (w tym jako beneficjent pomocy państwa); z uwzględnieniem elementów statusu ustrojowego polskich szkół wyższych w świetle dorobku unijnego *acquis*.
- Dr Bartłomiej Nowak (ALK): Rozwiązania i doświadczenia w zakresie kwalifikacji usług szkół wyższych w świetle wspólnych reguł pomocy państwa UE w wybranych państwach członkowskich UE.
- dr Piotr Pełka (UOKiK): dotychczasowa praktyka stosowania w Polsce reguł unijnych dotyczących pomocy publicznej w odniesieniu do finansowania przez państwo działalności szkół wyższych.
- Prof. dr hab. Tadeusz Skoczny (UW): Finansowanie przez państwo działalności szkół wyższych, w szczególności uczelni niepublicznych, w świetle unijnych reguł dotyczących pomocy publicznej - odniesienie do prawa krajowego: wnioski.
- Prof. dr hab. Jerzy Wilkin (UW): Racjonalność systemu zamówień publicznych w świetle zasad autonomii uczelni i teorii kosztów transakcyjnych.

www.krasp.org.pl

6. Prace Centrum Analiz i Dialogu Fundacji Rektorów Polskich

Plan dalszych działań – kolejne ekspertyzy opracowywane przez Centrum na podstawie decyzji Zespołu Koordynacyjnego CAD:

- 1) Instytucjonalne warunki efektywnej i uczciwej konkurencji w szkolnictwie wyższym w Polsce w dziedzinie pozyskiwania i wykorzystania środków (publicznych i prywatnych) przeznaczonych na rozwój kształcenia wyższego.
- 2) Przegląd najważniejszych patologii występujących w polskim szkolnictwie wyższym i rekomendacje sprzyjające ograniczeniu owych patologii.
- 3) Dywersyfikacja szkolnictwa wyższego w Wielkiej Brytanii – stan obecny, kierunki zmian, możliwości implementacyjne na grunt polski.
- 4) Przegląd doświadczeń w wybranych uczelniach na świecie w modernizacji kształcenia i realizacji badań naukowych, sprzyjających poprawie pozycji międzynarodowej danej uczelni. Podstawa ekspertyzy: wybrane uczelnie z Korei Południowej i Australii.

www.krasp.org.pl

7. Uwaga końcowa

- ❑ Przed nami trudne czasy – zwłaszcza dla uczelni niepublicznych
- ❑ Potrzeba dialogu i wspólnych działań KRASP i KRZaSP na rzecz właściwych reguł koegzystencji (konkurencji i partnerstwa) w szkolnictwie wyższym. Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego może stać się ważnym partnerem w tym procesie.
- ❑ Pojawia się wymóg myślenia i działania bardziej strategicznego – na szczeblu systemu i uczelni
- ❑ W świetle doświadczeń, najkorzystniejszym do wykorzystania w szkolnictwie wyższym, sposobem podejścia do strategii uczelnianych jako narzędzia zarządczego, jest metoda BSC (tzw. zrównoważonej karty wyników), zastosowana przez FRP w projekcie środowiskowym strategii rozwoju szkolnictwa wyższego 2010-20.

www.krasp.org.pl

Dziękuję za uwagę.